पाठ - 2

शब्दार्थाः (Word Meanings)

आगच्छ	आओ	(you) come
गृह्णाति	लेता है	(takes)
आवरणम्	छिलका	(cover)
क्षेप्स्यामि	फेंकूँगा	(will throw)
एकदा	एक बार	(once upon a time)
अतिवार्द्धक्यवशात्	बहुत बुढ़ापे के कारण	(due to old age)
विश्रामम्	आराम	(rest)
स्वसदृशम्	अपने समान	(like you)
भवान्	आप	(you)
अपसारयिष्यति	हटाएगा	(will take away)
बृहत्	बड़ा	(big)
मा	नहीं	(not)
क्षिप	फेंको	(you) throw
हितार्थम्	कल्याण के लिए	(for welfare)
आसीत्	था	(was)
अगच्छत्	गया	(went)
नियुक्तम्	नियत	(select)
अधुना	अब	(now)
यापयामि	बिताऊँ	(spend)
भवन्तं विना	आपके बिना	(without you)
नियोज्य	लगाकर	(appointed)
चतुष्पथे	चौराहे पर	(on fourway road)
प्रस्तरम्	पत्थर	(stone)

Scanned with CamScanner

अचिन्तयत्	सोचा	(think)
कठिनपरिश्रमम्	कठोर मेहनत	(hard work)
युवानम्	युवक को	(to youngman)

आहतपादाः	घायल पैरों वाला	(injured leg)
भवितुं शक्नोति	हो सकता है	(can be)
अनुमत्या	आज्ञा से	(with permission)

Scanned with CamScanner

5. **रञ्जितपदम् आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत** (Frame the questions) (2)

किम् | कम् | कः | कस्मै | कस्याः

(क) **जयदेवः** नृपस्य समीपम् अगच्छत्

कः नृपस्य समीपम् अगच्छत्?

(ख) जयदेवः **राजसेवायाः** विश्रामम् इच्छति।

....

(ग) जनाः **तत्स्थापकाय** नानागालिकाः अकथयन्।

....

(घ) युवा **कठिनपरिश्रमं** करोति?

....

(ङ) सेवकः **युवानम्** आदाय मन्त्रिणः सम्मुखे उपस्थितम् अकरोत्।

....

Scanned with CamScanner

7. उचितविभक्तिं प्रयोज्य वाक्यानि पूरयत (Complete the sentence with suitable case-ending)

(क) तस्य .... जयदेवः नाम प्रधानमन्त्री आसीत्। (राज्य–सप्तमी, एकवचने)

(ख) जयदेवः .... समीपम् अगच्छत्। (नृपः–षष्ठी, एकवचने)

(ग) मम शरीरं .... विश्राममम् इच्छति। (राजसेवा–पञ्चमी, एकवचने)

(घ) बालाः .... सह खेलन्ति। (मित्र–तृतीया, बहुवचने)

(ङ) छात्राः .... गच्छन्ति। (पठन–चतुर्थी, एकवचने)

(च) सः .... गृहम् आगच्छति। (विद्यालय–पञ्चमी, एकवचने)

8. मञ्जूषातः उचितं पदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत (Fill in the blanks by choosing the suitable word from the box)

भवन्तम्	भवान्	भवन्तः	भवन्तौ

(क) .... माम् अनुमतिं प्रयच्छतु।

(ख) .... तत्र अगच्छताम्।

(ग) .... विना राजकार्यं कथं चलिष्यति।

(घ) .... तत्र गच्छन्तु।

Scanned with CamScanner

प्रश्न 1 — एकपदेन उत्तरत ।

(क) नृपस्य नाम किम् आसीत् ?
देबपालः

(ख) प्रधानमंत्री कः आसीत् ?
जयदेवः

(ग) नृपस्य समीपं कः अगच्छत् ?
प्रधानमंत्री (जयदेवः)

Scanned with CamScanner

(घ) प्रधानमंत्री चतुष्पथे किम् अक्षिपत् ?
प्रस्तरम्
(ङ) जनाः केन आहतपादाः अभवन् ?
प्रस्तरेण

प्रश्न 2- पूर्णवाक्येन उत्तरत
(क) जयदेवः कीदृशः जनः आसीत् ?
जयदेवः अतीव योग्यः, कृपालुः, न्यायप्रियः, सत्यान्ति कर्मनिष्ठः च आसीत्।

(ख) जयदेवः किमर्थं राजसेवया विश्रामम् इच्छति ?
जयदेवः अतिवार्द्धक्यवशात् राजसेवया विश्रामम् इच्छति।

(ग) जयदेवः स्वजीवनं कुत्र यापयितुम् इच्छति ?
जयदेवः स्वजीवनं ईश-आराधने यापयितुम् इच्छति।

(घ) राजा जयदेवः किम् अवदत् ?
राजा अवदत्, "मन्त्रिराज ! स्वस्थाने स्वसदृशं जनं नियोज्य भवान गच्छतु।"

(ङ) युवा प्रस्तरं दृष्ट्वा किम् अचिन्तयत् ?
सः अचिन्तयत् यत् एतेन प्रस्तरेण कोऽपि पथिकः आहतः भवितुं शक्नोति।

Scanned with CamScanner